

ВІДГУК
офіційного опонента,
кандидата економічних наук, доцента
Карпенка Віталія Леонідовича
на дисертаційну роботу Семисал Анни Вікторівни
на тему: «Організаційно-економічний механізм формування та
функціонування ринку молока»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Ступінь актуальності обраної теми дисертації

Молоко і продукти його переробки мають життєво важливе значення в забезпеченні людини необхідними поживними речовинами тваринного походження. У розвинутих країнах світу ринок молока і молочної продукції розглядається як важлива умова соціальної і політичної стабільності всередині країни та економічної незалежності держави. Вирішення проблеми збільшення виробництва якісного молока і молочних продуктів є основою забезпечення раціональної структури харчування населення, підвищення продовольчої безпеки держави, стабілізації і відродження економіки України, її подальший розвиток в умовах ринкових відносин.

Поряд з цим, вітчизняним суб'єктам господарювання в сфері аграрного бізнесу та господарствам населення – виробникам молока необхідно враховувати ряд важливих чинників, які складають зовнішнє і внутрішнє середовище, силу й активність конкурентної боротьби, потенціал маркетингу, економічні складові. Актуальність дослідження зумовлено практичною значущістю вищевказаних проблем та об'єктивною необхідністю адаптації наукових підходів до розробки стратегії поведінки сільськогосподарських підприємств та особистих селянських господарств, що здійснюють виробництво продукції молочного скотарства при здійсненні виробничо-господарської діяльності в умовах запровадження воєнного стану та повоєнного відродження аграрної економіки.

Наукове дослідження проводилося відповідно до основних напрямів науково-дослідних робіт Білоцерківського національного аграрного університету за темою «Формування системи продовольчого забезпечення населення в контексті повоєнного відродження економіки України» (державний реєстраційний номер 0123U104509). Дисертанткою було запропоновані практичні рекомендації щодо формування товарної пропозиції молока в умовах запровадження воєнного стану в країні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Проаналізувавши дисертаційну роботу Семисал А.В. на тему: «Організаційно-економічний механізм формування та функціонування ринку молока», можна зазначити, що проведене дослідження є самостійною, цілісною, науковою працею, що підтверджується логічністю поставленої мети і завдань.

Зміст дисертації охоплює всі ключові аспекти обраної тематики дослідження. Робота має традиційну структуру і складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі дисертації аргументовано актуальність обраної тематики, вказано зв'язок з науковими темами Білоцерківського національного аграрного університету, сформульовано мету і завдання, перераховано методи, які були використані для проведення дослідження, описано наукову й практичну значущість.

У першому розділі дисертації розкрито методичні підходи функціонування ринку агропродовольства (с. 12-37); обґрунтовано теоретичні основи організаційно-економічного механізму формування та функціонування ринку (с. 37-56); сформовано інформаційне підґрунтя проведення дослідження попиту та пропозиції на ринку молока (с. 56-73).

У другому розділі проаналізовано стан і виявлено проблеми формування пропозиції на ринку молока (с. 77-102); розкрито чинники, які впливають на формування попиту на молоко, особливо в умовах військової агресії росії проти України (с. 102-123); здійснено оцінки методів державного регулювання діяльності виробників та споживачів молока (с. 123-139).

Третій розділ присвячено вдосконаленню кооперативних відносин в процесі виробництва та переробки молока (с. 143-165); запропоновані стратегічні напрями розвитку складових ринку молока в повоєнний період відродження економіки країни (с. 165-191); обґрунтуванню напрямів посилення методів державного регулювання ринку органічного молока (с. 191-207).

У висновках відображаються основні результати проведеного дослідження.

Додатки містять допоміжні матеріали, які більш ширше розкривають основний зміст роботи.

Використання сучасних методів і прийомів, а також аналіз праць з теорії ринків й аграрної економіки, законодавчої й нормативно-правової бази дозволило обґрунтувати теоретико-методичні та практичні висновки й розробки з досліджуваної проблематики.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна роботи охоплює як концептуальний, так і конкретний рівень вирішення поставлених у дисертації завдань і полягає у наступному.

На основі узагальнення досліджень науковців дисертанкою запропоновано авторське бачення розуміння таких понять як «ринок» (с. 19), «агропродовольчий ринок» (с. 28), «ринок молока» (с. 43).

Важливим елементом дисертаційного дослідження за обраною темою є розгляд теоретичних основ функціонування організаційно-економічного механізму ринку молока.

Використовуючи теоретичний і емпіричний матеріал Семисал А.В. на високому професійному рівні розкрила процес взаємодії складових організаційно-економічного механізму в тому числі з урахуванням прояву деструктивних явищ в суспільно-політичному житті країни, які викликані збройною агресією РФ проти України.

Заслуговує на увагу потужне аналітичне дослідження формування попиту та пропозиції на ринку молока в умовах прояву деструктивних явищ, які викликані військовою агресією Росії проти нашої держави. На нашу думку, це є одним із перших досліджень, яке присвячене оцінці функціонування ринкових відносин в умовах запровадження воєнного стану. Заслуговує на увагу оцінка методів державного регулювання ринку молока в умовах обмеженості фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів, що спрямовувалося на підтримку виробників молока, зокрема господарств корпоративного сектору аграрної економіки.

На основі узагальнення оцінки результатів, які були отримані в першому та другому розділах дисертаційного дослідження дисертантка запропонувала заходи, які спрямовані на удосконалення організаційно-економічного механізму ринку молока. Заслуговує уваги моделі формування кооперативів з виробництва та переробки молока для малих, середніх та великих господарств корпоративного сектору аграрної економіки (с. 151-155).

Використовуючи емпіричний матеріал та методи економіко-математичного моделювання запропонований сценарний прогноз виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах на господарствах населення, а також розроблена авторська програма розвитку вітчизняного молочного скотарства до 2030 року.

Варто уваги практичні рекомендації щодо удосконалення методів державного регулювання ринку органічного молока.

Практичне значення та впровадження результатів дослідження

Розроблені й доведені у процесі дослідження ідеї, висновки й рекомендації можуть бути використані в якості основи для формування виважених рішень на всіх рівнях державного управління, які спрямовані на розвиток складових ринку молока.

Науково-практичні результати дослідження Семисал А.В. пройшли

апробацію і прийняті до впровадження у діяльність закладів вищої освіти та професійних об'єднань виробників та переробників молока, зокрема: Асоціацію українських виробників «Морозиво і заморожені продукти» (довідка № 70/03-24 від 08.03.2024), Національної Асоціацією молочників України (довідка № 47-1/04 від 02.04.2024), Білоцерківським національним аграрним університетом (довідка №51 від 21.04.2024).

Повнота висвітлених наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні положення дисертаційної роботи та висновки відображено в 11 наукових працях, з яких 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття в науковому виданні, яка цитується в міжнародній наукометричній базі даних Scopus, 3 тез доповідей на міжнародних і вітчизняних науково-практичних конференціях.

Наукові публікації достатньо повно розкривають зміст дисертаційного дослідження, його наукову новизну та отримані висновки й рекомендації.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Під час вивчення матеріалів дисертаційного дослідження, аналізу наукових публікацій авторки не було виявлено ознак порушення академічної доброчесності, а саме академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації результатів дослідження. Посилання на інформаційні джерела оформлені належним чином. Таким чином, дисертаційна робота Семисал Анни Вікторівни визначається самостійною оригінальною працею та не містить порушень академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Разом з тим, враховуючи змістовність поданої до захисту дисертації, обґрунтованість її основних положень, висновків і рекомендацій, доцільно відзначити зауваження та зазначити її певні дискусійні положення:

1. Вважаю, що в теоретичному блоці дисертаційного дослідження авторці варто було б розкрити формальні та неформальні зв'язки між суб'єктами, які формують попит і пропозицію на ринку молока.

2. В підрозділі 1.3 розкрито інформаційно-аналітичне забезпечення дослідження ринку молока. Необхідно зазначити, що на основі узагальнення результатів проведених досліджень дисертантка пропонує рекомендації щодо його удосконалення. Проте, поза увагою залишилися функціонування роздрібних продовольчих ринків як об'єкта статистичного обліку через які реалізуються значні обсяги молока безпосередньо кінцевим споживачам – населенню.

3. В другому розділі дисертації авторка розкрила сучасний стан попиту та пропозиції на ринку молока в умовах військової агресії рф проти України. Важливим елементом характеристики ринку є вплив доходів на рівень

споживання. У зв'язку з цим авторці необхідно було б здійснити аналіз споживання молока за 2022 рік в залежності від рівня доходів населення.

4. В підрозділі 2.2 (с. 117–118) здійснено оцінку цінової ситуації на ринку молока, використовуючи дані Державної служби статистики України. Вважаю, що суттєво підвищило б значимість аналітичної частини дисертації, якби дослідження було доповнено розрахунками коефіцієнтів еластичності попиту і пропозиції на молоко від рівня цін.

5. В підрозділі 2.2 (с. 115–116) зазначено, що надходження молока від господарств населення на переробку здійснюється через молокоприймальні пункти. В зв'язку з цим вважаємо за доцільне приділити увагу їх діяльності, як суб'єкту інфраструктурного забезпечення ринку молока в Україні. На нашу думку, це суттєво підсилило б практичне значення проведеного дисертаційного дослідження, особливо в контексті євроінтеграційних процесів, що нині відбуваються у нашій країні.

6. В третьому розділі дисертації авторка розкрила власне бачення щодо подальших перспектив розвитку ринку молока. В зв'язку з цим вважаємо за доцільне запропонувати підходи щодо розвитку біржової торгівлі молоком та молокопродуктами в Україні, що підкреслило б європейський вектор розвитку ринку молока.

Водночас, слід зазначити, що перелічені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної позитивної оцінки та не зменшують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Семисал Анни Вікторівни на тему: «Організаційно-економічний механізм формування та функціонування ринку молока» за змістом, теоретико-методичною і практичною значущістю є актуальною, самостійною й завершеною науковою працею, яка відповідає обраній темі та визначеній меті. Дослідження виконано на досить високому науковому рівні. Тему дисертаційної роботи розкрито в повному обсязі, поставлені завдання вирішено, мету досягнуто, що дозволило отримати нові наукові результати дослідження, які мають теоретичне значення та практичну цінність.

Представлена робота відповідає спеціальності 051 «Економіка», якість отриманих розробок і рекомендацій цілком задовольняє вимоги до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації»

(із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), а її авторка – Семисал Анна Вікторівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Офіційний опонент,

кандидат економічних наук, доцент,
декан факультету економіки і управління
Хмельницького національного університету



Віталій КАРПЕНКО

(підпис)

«01» серпня 2024 р.

Підпис Віталія КАРПЕНКА засвідчую:
начальник відділу кадрів
Хмельницького національного університету



Інна МАРТИНЮК

(підпис)